

FORSKNINGSFÖRTROENDE

ALLMÄNHETENS FÖRTROENDE FÖR FORSKNING OCH FORSKARE

ANNA MARIA JÖNSSON, PROFESSOR, SÖDERTÖRNS HÖGSKOLA

I SAMARBETE MED DEN IDEELLA FÖRENINGEN VETENSKAP & ALLMÄNHET, VA, SOM ÅRLIGEN UNDERSÖKER SVENSKARNAS SYN PÅ FORSKNING OCH FORSKARE I SAMVERKAN MED SOM-INSTITUTET

VARFÖR STUDERA FORSKNINGSFÖRTROENDE?

- Politiska beslut vilar allt mer på resultat från forskning och forskare är centrala aktörer i det offentliga samtalet
- Politiska beslut grundat på vetenskaplig kunskap är helt avgörande för samhällets möjligheter att hantera utmaningar som klimat- och Coronakris
- Forskningens legitimitet och finansiering förutsätter ett medborgerligt förtroende
- Vetenskapen utmanas idag och vad som är fakta ifrågasätts från olika håll

TEORIER OM FÖRTROENDE

- Förtroende består av tre olika nivåer: idé, institution och aktör (här studeras alla tre)
- Graden av förtroende påverkas av grupptillhörighet och bakgrund, den egna identiteten och värderingarna men också av den information man får om institutionerna och aktörerna och den bild man har av vad de gör och hur väl de utför sitt uppdrag. Här har rapporteringen i nyhetsmedierna en central betydelse

FRÅGESTÄLLNINGAR

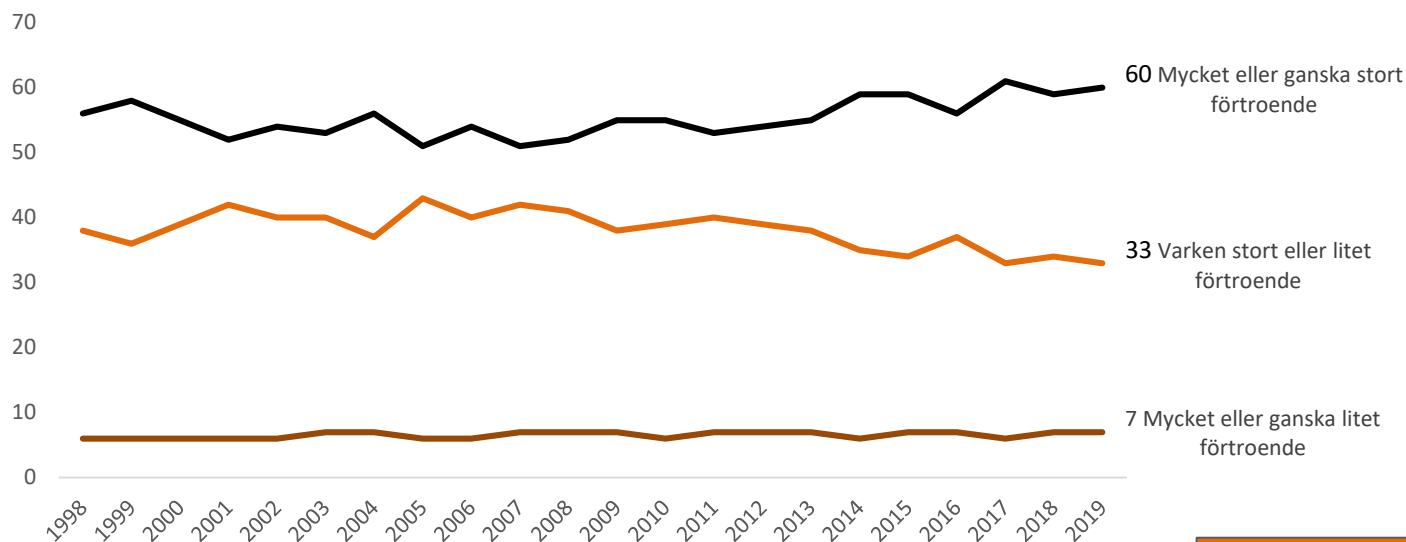
- 1) Svenska folkets förtroende för a) universitet och högskolor; b) forskare; c) olika forskningsområden
- 2) Svenska folkets inställning till att satsa offentliga medel på forskning kring några specifika samhällsutmaningar
- 3) Finns det en polarisering i forskningens förtroendekapital?

FÖRTROENDE FÖR LÄROSÄTEN OCH FORSKARE 2019

- **Förtroendet för universitet och högskolor ligger på en stabil medelhög nivå**
 - 2019 angav 60 procent av de svarande att de har mycket eller ganska stort förtroende för det sätt på vilket universitet och högskolor bedriver sitt arbete
 - Detta kan jämföras med exempelvis förtroendet för Bankerna där motsvarande siffra är 33%, Regeringen 35%, Sjukvården 65% eller Polisen 70%
- **Förtroendet för forskare ligger på en stabil medelhög nivå**
 - 2019 uppgav 66 procent av de svarande att de har mycket eller ganska stort förtroende för hur forskare bedriver sitt arbete
 - Motsvarande siffror för Rikspolitiker 28%, Journalister 37%, Poliser 72%, Lärare 73% och Sjukvårdspersonal 86%

Förtroende för universitet och högskolor

(procent av de som svarat på frågan)

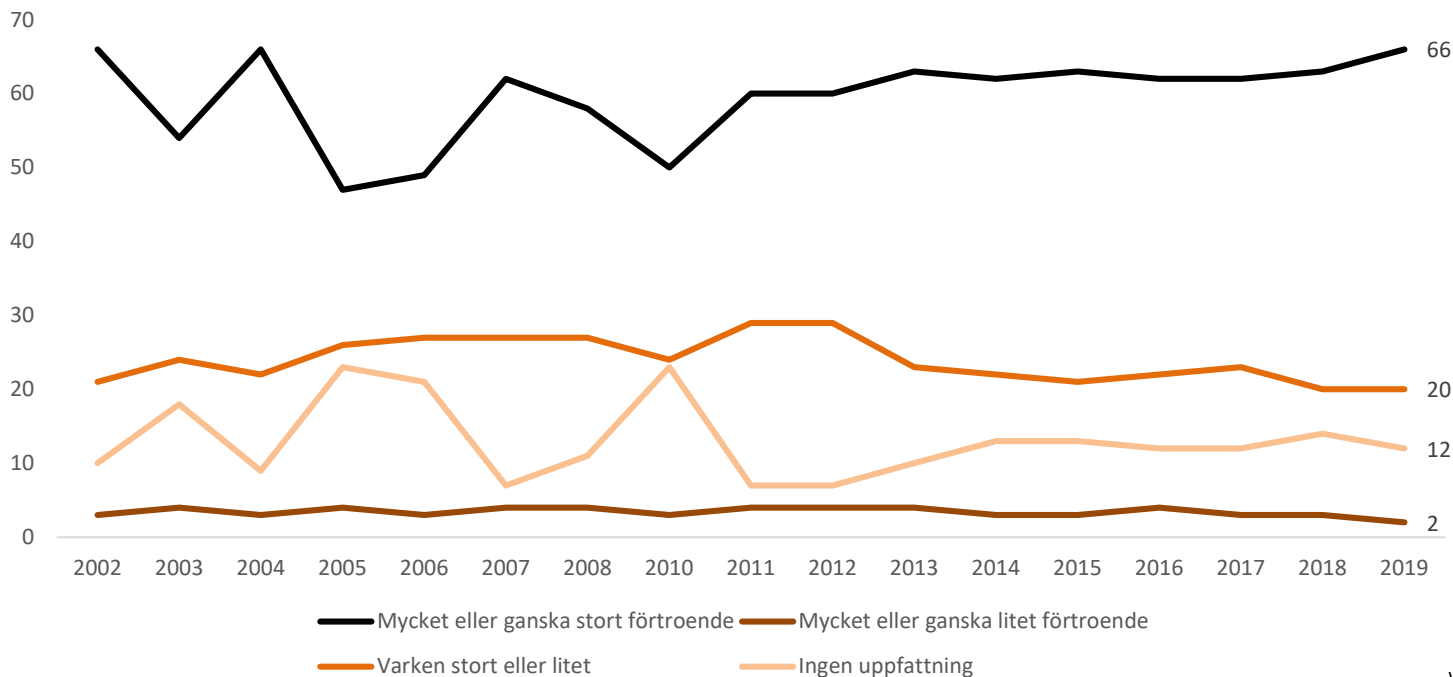

"Hur stort förtroende har du för det sätt på vilket följande institutioner och grupper sköter sitt arbete? (alternativ Universitet och högskolor)"

Förtroende för forskare

(procent av de som svarat på frågan)

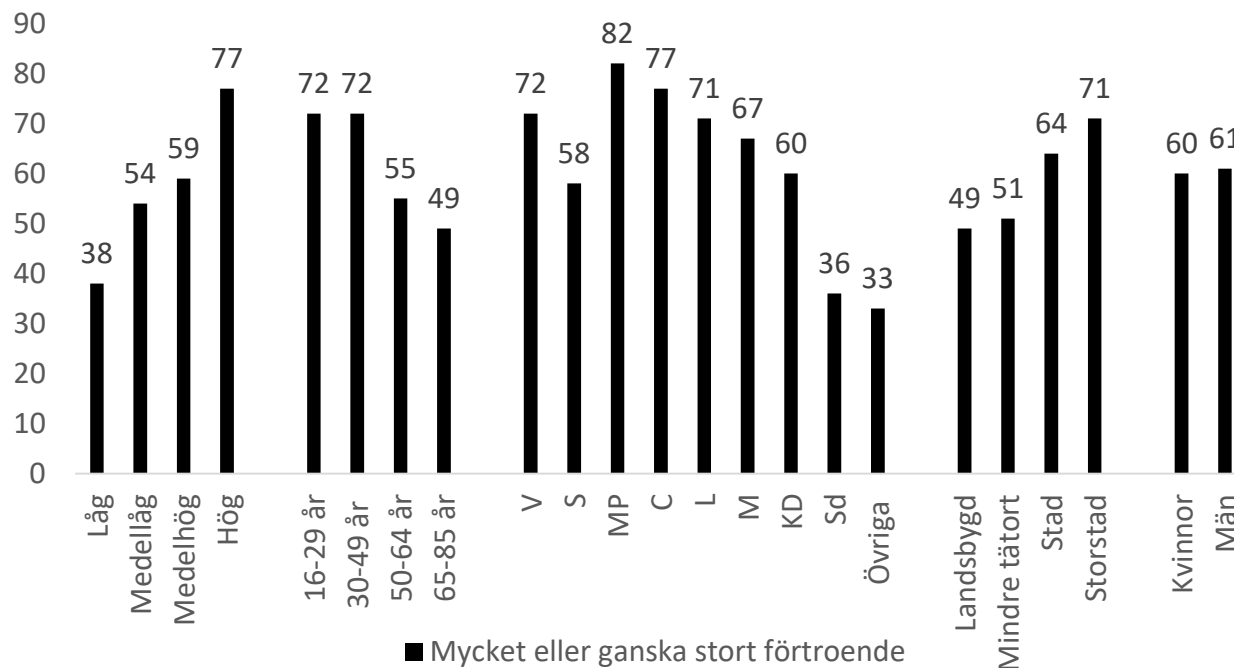
"Hur stort förtroende har du för hur forskare bedriver sitt arbete?"

FÖRTROENDE FÖR LÄROSÄTEN OCH FORSKARE I OLIKA GRUPPER 2019

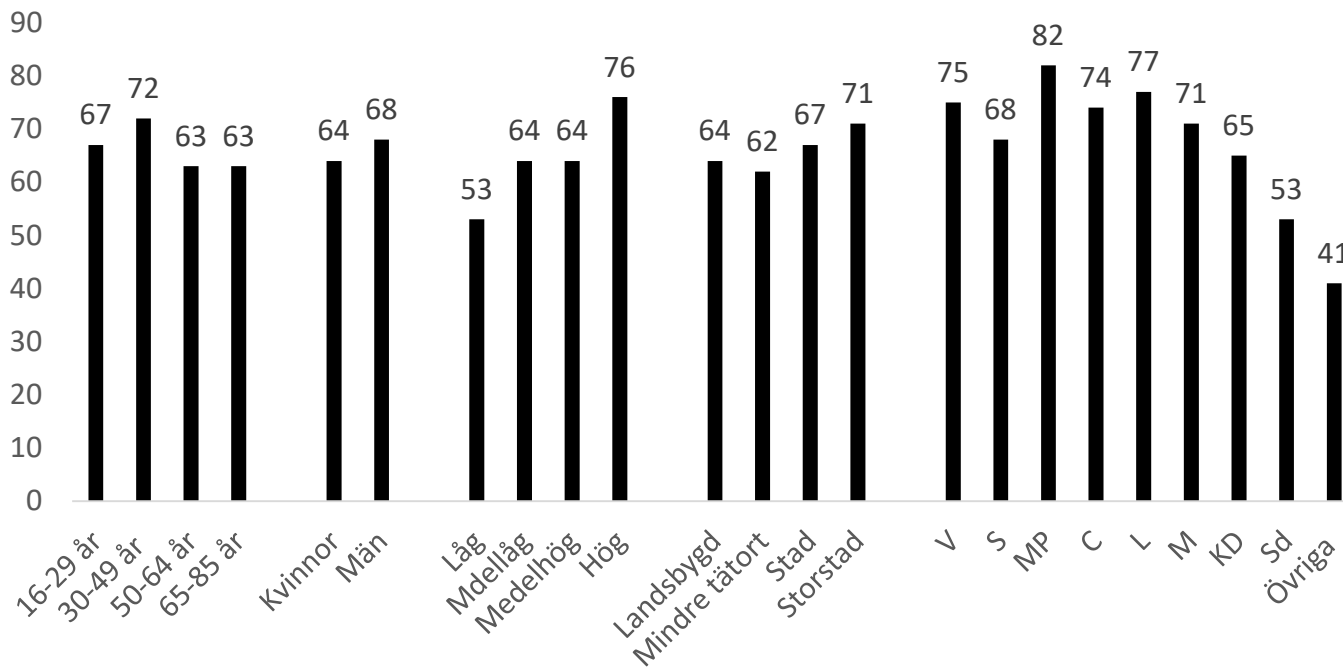
- Förtroendet varierar mellan olika grupper och högst förtroende för universitet och högskolor har personer som:
 - bor i storstäderna
 - är mellan 16-49 år
 - har hög utbildning
- Partisynpati är (tillsammans med utbildningsnivå) den faktor som i störst utsträckning påverkar graden av förtroende
 - tre olika block där vi har ett block med det högsta förtroendet som utgörs av de som sympatiserar med Miljöpartiet, Liberalerna, Centerpartiet och Vänsterpartiet; ett mittenblock som består av Socialdemokraternas, Moderaternas och Kristdemokraternas sympatisörer och slutligen Sverigedemokraternas sympatisörer (oavsett utbildningsnivå) som har det klart minsta förtroendet för universitet och högskolor
- Variationen i synen på forskare är mindre jämfört med synen på lärosäten men följer samma mönster

FÖRTROENDE FÖR UNIVERSITET OCH HÖGSKOLOR I OLIKA GRUPPER 2019

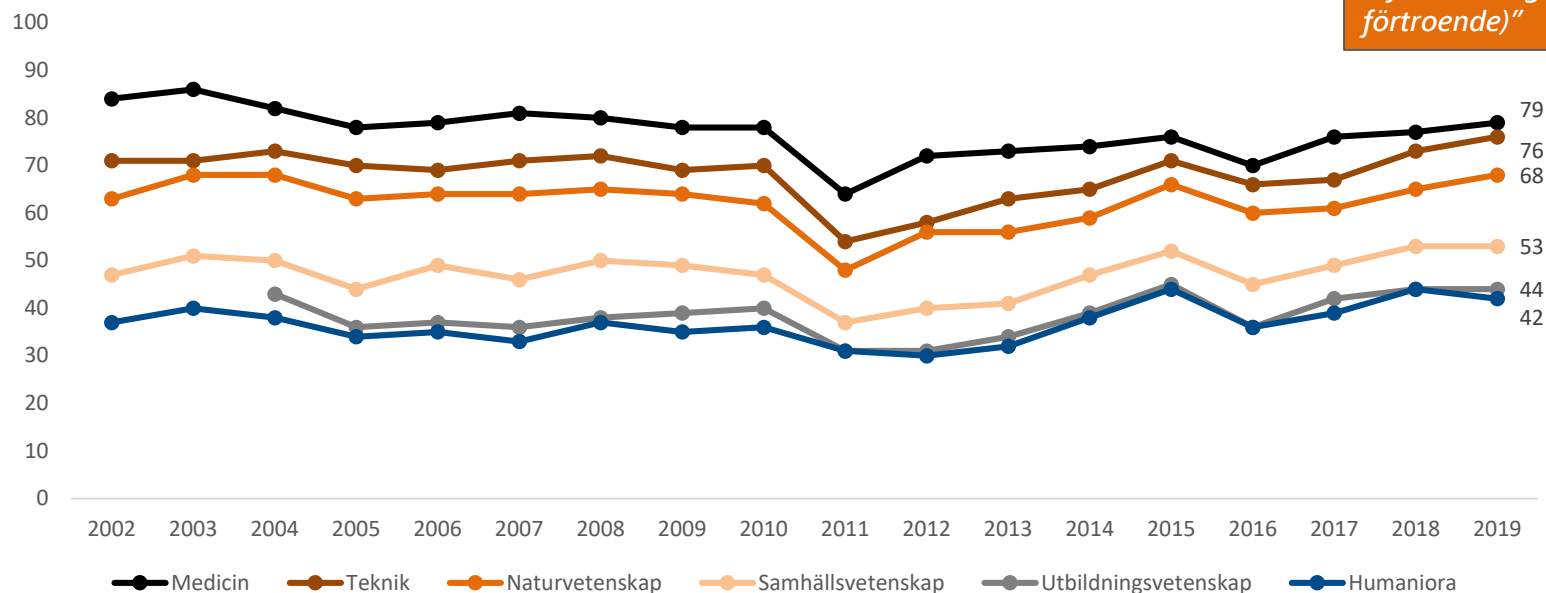
FÖRTROENDE FÖR FORSKARE I OLIKA GRUPPER 2019

■ Mycket eller ganska högt förtroende

FÖRTROENDE FÖR OLIKA FORSKNINGSSOMRÅDEN

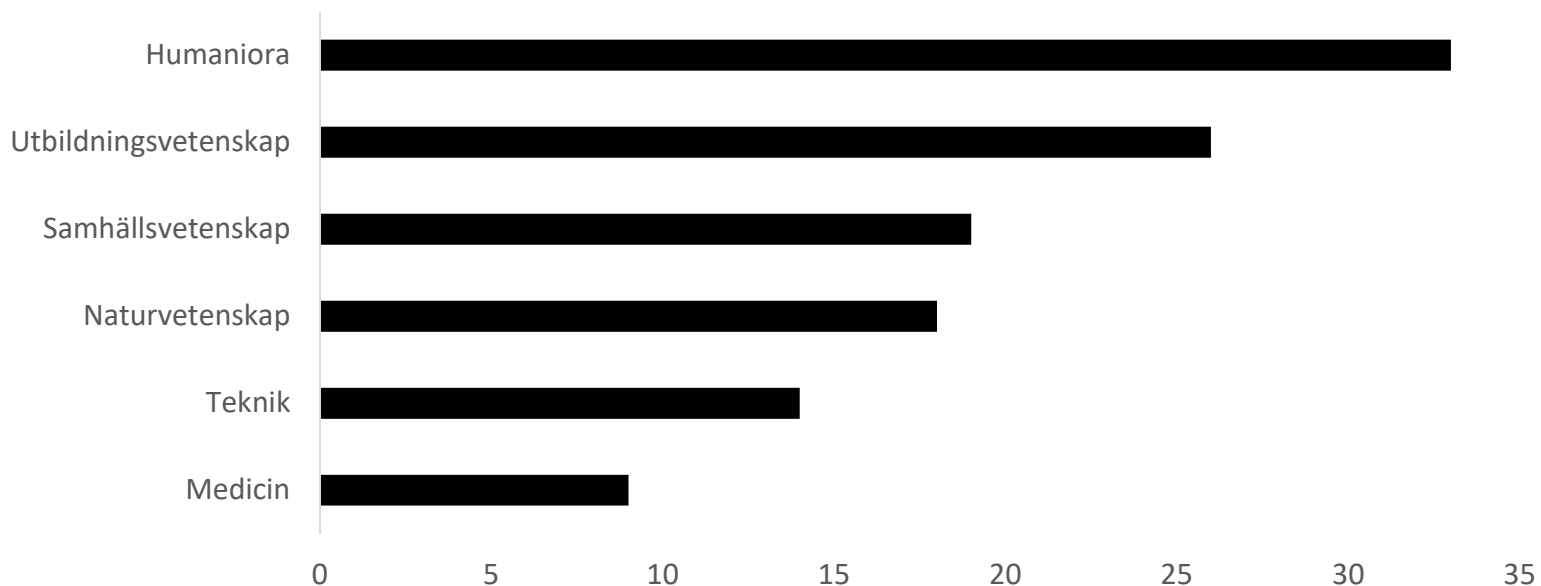
”Allmänt sett, vilket förtroende har du för den forskning som bedrivs i Sverige inom följande områden? (andel som svarar mycket eller ganska stort förtroende)”

FÖRTROENDE FÖR FORSKNINGSSOMRÅDEN I OLIKA GRUPPER 2019

- Högutbildade har störst förtroende för samtliga forskningsområden
- Personer mellan 30-64 år har genomgående det högsta förtroendet, undantaget Medicin där gruppen 65-85 år har det högsta förtroendet)
- De som sympatiserar med Sverigedemokraterna har lägst förtroende för samtliga forskningsområden och särskilt Humaniora (23 procent anger mycket eller ganska högt förtroende)
- Män har högre förtroende för teknik än vad kvinnor har medan kvinnor har något högre förtroende för Humaniora än vad männen har
- Förtroendet för forskningsområdet Medicin är det som varierar minst mellan olika grupper

ANDEL SOM SAKNAR UPPFATTNING OM FORSKNINGSSOMRÅDET 2019

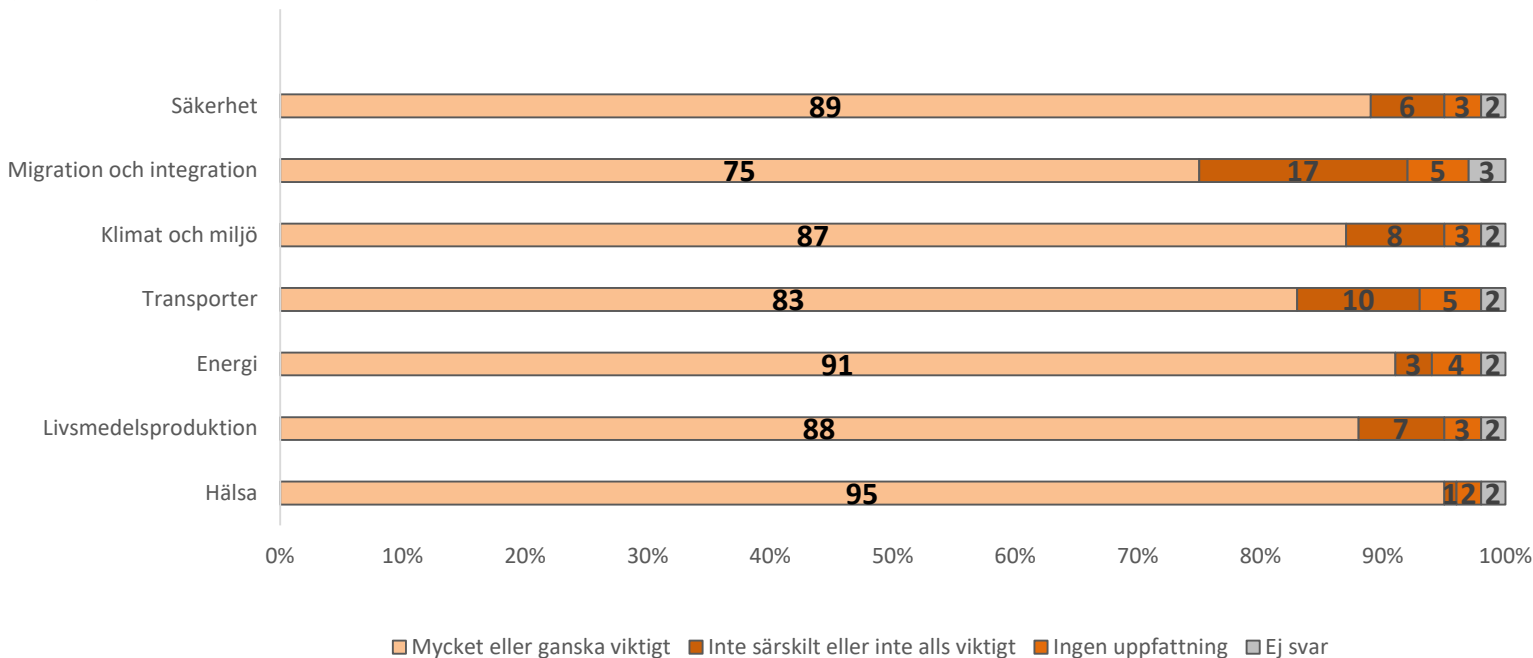

VILKA ÄR DET SOM SAKNAR UPPFATTNING?

- Kvinnor och äldre är överrepresenterade bland de som saknar uppfattning
- Högutbildade och boende i någon av storstäderna är underrepresenterade
- Minst skillnad mellan kvinnor och män med avseende på "ingen uppfattning" för ämnena medicin och humaniora och mest gällande teknik och utbildningsvetenskap (dock i olika riktningar)
- En tredjedel av de svarande anger att de saknar uppfattning om humaniora:
 - Främst äldre, kvinnor, låg eller medellåg utbildning, boende på landsbygd eller mindre tätort
 - Partisynpati och ideologi (höger/vänsterskalan) ger inga tydliga utslag men de som saknar uppfattning är något mindre vänster och något mer höger än totalen

"Hur viktigt anser du det är att det i Sverige satsas på forskning på att lösa utmaningar inom följande områden?"

SYN PÅ FORSKNINGSSATSNINGAR 2019

SYN PÅ FORSKNINGSSATSNINGAR 2019

- Forsknings­satsningar inom samtliga dessa områden har ett starkt stöd hos svenska folket
- Allra störst stöd finns det för forskning inom området **hälsa**
- Området **migration och integration** anses minst viktigt att satsa på
- Högutbildade och äldre mest benägna att vilja satsa pengar på dessa utmaningar (när det gäller området migration och integration är dock de yngre lika villiga att satsa som de äldre)
- Lågutbildade anger oftare än övriga att de inte har någon uppfattning
- Sverigedemokraternas sympatisörer skiljer ut sig genom att i mindre utsträckning än övriga vilja satsa på områdena **Klimat och miljö** samt **Migration och Integration**

SLUTSATSER

- Forskningsförtroendet i Sverige är genomgående starkt men varierar mellan olika demografiska grupper
- Tendens till att skillnaden mellan de med högst respektive lägst förtroende ökar över tid
- Forskningsförtroendet skiljer sig också åt beroende på vilken typ av forskning det gäller
- Tydliga mönster som indikerar en ideologisk förskjutning i riktning mot polarisering
 - Generellt mönster men tydligast när det gäller humaniora och forskning kring migration och immigration
- Kan förstås i relation till en populism som bland annat kännetecknas av misstro mot myndigheter och det politiska etablissemanget men också mot vetenskap och forskning (kan bli tydligt i uppfattningar kring hanteringen av Corona)

Tack för visat intresse!